

SAMFÉLAG Í SÓKN

FJÁRHAGSÁÆTLUN 2021

GREINARGERÐ

RANGÁRÞING EYSTRÁ

Greinargerð með fjárhagsáætlun Rangárbings eystra 2021	2
ALMENNAR FORSENDUR	2
LAGAUMGJÖRÐ	2
ÚTSVAR	3
FASTEIGNAGJÖLD	3
JÖFNUNARSJÓÐUR	4
LAUN	5
ALMENNAR FORSENDUR OG GJALDSKRÁR	5
LÁNTÖKUR	6
REKSTUR MÁLAFLOKKA	6
02 FÉLAGSMÁL	7
03 HEILBRIGÐISMÁL	7
04 FRÆÐSLU- OG UPPELDISMÁL	7
05 MENNINGARMÁL	7
06 ÆSKULÝÐS- OG ÍÞÓRTTAMÁL	7
07 BRUNAMÁL OG ALMANNAVARNIR	7
08 HREINLÆTISMÁL	8
09 SKIPULAGSFULLTRÚI	8
10 UMFERÐAR- OG SAMGÖNGUMÁL	8
11 UMHVERFISMÁL	8
13 ATVINNUMÁL	8
21 SAMEIGINLEGUR KOSTNAÐUR	8
LOKAORÐ	8

Greinargerð með fjárhagsáætlun Rangárþings eystra 2021

ALMENNAR FORSENDUR

Áhrifa heimsfaraldursins COVID-19 gætir víða og ljóst að efnahagsleg áhrif hans eru mikil. Rangárþing eystra hefur ekki farið varhluta af þessum áhrifum, þá sérstaklega í formi verulegrar lækkunar skatttekna og lækkunar greiðslna frá Jöfnunarsjóði sveitarfélaga. Enn ríkir töluverð óvissa um hvort og þá hvenær viðsnúningur verður í efnahagslífi landsins. Ferðapjónusta er stór atvinnugrein í sveitarfélaginu og sú atvinnugrein sem vaxið hefur langmest á sl. tíu árum. Að ferðapjónustan komist aftur af stað er lykिलinn að því að verulegur viðsnúningur geti orðið. Efnahagsleg áhrif af COVID-19 hefur litað alla vinnu við gerð áætlunarinnar. Almennt var lagt upp með að gæta aðhalds í rekstri, skera niður allan þann kostnað sem talist getur óþarfur. Sveitarstjórn lagði mikla áherslu á að tryggja alla grunnþjónustu og vernda störf allra starfsmanna sveitarfélagsins og gekk vinnan út frá því að það væri gert.

LAGAUMGJÖRÐ

Fjárhagsáætlun Rangárþings eystra fyrir árið 2021 er lögð fram og unnin skv. fyrirmælum sveitar-stjórnarlaga nr. 138/2011. Samkvæmt lögnum skal byggðarráð leggja fyrir sveitarstjórn drög að fjárhagsáætlun og skal sveitarstjórn afgreiða fjárhagsáætlun fyrir komandi ár sem og næstu þrjú ár þar á eftir. Tillögu að fjárhagsáætlun skal leggja fram fyrir bæjarstjórn til fyrri umræðu ekki síðar en 1. nóvember og síðari umræða skal fara fram í síðasta lagi 15. desember, en fjallað skal um tillöguna á tveimur fundum. Þær efnahagslegu aðstæður sem skapast hafa vegna COVID-19 faraldursins fela í sér miklar áskoranir við undirbúning og framsetningu fjárhagsáætlana sveitarfélaga vegna ársins 2021. Auk seinkunar á ýmsum forsendum sem liggja að baki fjárhagsáætlana, svo sem þjóðhagsspa Hagstofu Íslands, voru að mati Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytisins veigamikil rök fyrir því að veita öllum sveitarfélögum frest til framlagningar og afgreiðslu fjárhagsáætlana. Var það ákvörðun sveitarstjórnar að fara fram á slíkan frest á grundvelli 3. mgr. 62. gr sveitarstjórnarlaga og sækja um frest til þess að leggja fram tillögu að fjárhagsáætlun eigi síðar en 1. desember 2020.

Fjárhagsáætlun sveitarfélags er bindandi fyrir allar fjárhagslegar ráðstafanir af hálfu sveitarfélagsins, skv. 63. gr. sveitarstjórnarlaga. Einungis er hægt að víkja frá fjárhagsáætlun með því að samþykkja viðauka við áætlunina. Á það við um ákvarðanir, samninga og aðrar fjárhagslegar ráðstafanir sem hafa í för með sér breytingar á tekjum, útgjöldum eða tilfærslum milli liða. Fjárhagsáætlun Rangárþings eystra er því eiginleg fjárveiting til rekstrar sveitarfélagsins og ber að fylgja henni.

Lög um tekjustofna sveitarfélaga nr. 4/1995 með síðari breytingum eru megin lagaheimild sveitarfélaga til að leggja á skatta og þjónustugjöld. Í 1. kafla laganna segir að tekjustofnar sveitarfélaga séu útsvar, fasteignaskattur og framlög úr Jöfnunarsjóði. Auk þess hafa sveitarfélög tekjur af eignum sínum, eigin atvinnurekstri og stofnunum sem reknar eru í almenningsþágu, svo sem vatnsveitum, rafmagnsveitum, hitaveitum og fleiru. Þá hafa þau ýmsar aðrar tekjur, svo sem af holræsagjaldi, lóðaleigu, leyfisgjöldum o.fl., allt eftir því sem lög og reglugerðir mæla fyrir um.

ÚTSVAR

Útsvarið er veigamesti tekjustofn sveitarfélaga. Það er dregið af launum launþega ásamt tekjuskatti ríkisins. Við áætlun útsvars Rangárþings eystra er stuðst við áætlanir frá hag- og upplýsingasviði Sambands íslenskra sveitarfélaga sem gefur út staðgreiðsluáætlun sveitarfélaga. Undanfarin ár hafa þær áætlanir verið vel innan marka að undanskildu árinu 2020, enda efnahagsleg áhrif af völdum COVID-19 mikil og algjörlega ófyrirsjáanleg við gerð áætlunar 2020. Líkur eru á að útsvar ársins 2020 verði 7% lægra en gert hafði verið ráð fyrir.

Gert er ráð fyrir að útsvarsstofn hækki um 3,2% milli árana 2020 og 2021. Útsvargreiðslur fyrir árið 2021 eru áætlaðar 974 m.kr. samanborett við 1.100 m.kr. í upphaflegri áætlun 2020 og 970 m.kr í útgönguspá 2020. Á árinu 2021 er gert ráð fyrir að eftirágreiðt útsvar verði um 45 m.kr. til viðbótar við staðgreiðslu útsvars. Gert er ráð fyrir að útsvarsprósenta sveitarfélagsins verði óbreytt milli ára eða 14,52%.

	2020	2019	2018	2017	2016
01 Janúar	81.945.263	83.891.175	61.498.362	56.078.774	59.500.694
02 Febrúar	76.655.620	78.885.759	68.983.287	61.313.219	45.050.900
03 Mars	77.693.802	74.897.431	71.467.731	60.106.046	55.400.800
04 Apríl	60.928.715	64.029.855	58.648.425	56.605.021	46.035.991
05 Maí	79.586.056	85.146.285	68.771.210	57.573.227	55.948.488
06 Júní	71.956.098	74.480.586	74.292.434	67.809.170	56.715.562
07 Júlí	80.260.491	85.644.235	67.794.355	67.709.625	59.143.944
08 Ágúst	85.233.636	80.617.207	81.784.588	70.303.272	62.441.907
09 September	114.643.326	112.610.814	102.727.802	111.925.907	65.757.717
10 Október	80.128.053	83.846.616	86.145.697	66.126.077	59.533.624
11 Nóvember	85.052.408	87.874.481	71.883.514	64.033.562	57.024.030
12 Desember		88.718.687	81.489.611	73.747.306	72.028.407
Samtals	894.083.468	1.000.643.131	895.487.016	813.331.206	694.582.064

Greidd staðgreiðsla til Rangárþings eystra, eftir mánuðum

FASTEIGNAGJÖLD

Fasteignaskattur er þriðji stærsti tekjustofn sveitarfélagsins og er lagður árlega á flestar fasteignir í sveitarfélaginu sem metnar eru fasteignamat, samkvæmt fasteignaskrá. Fasteignamat allra fasteigna er endurmetið ár hvert og eru niðurstöðurnar kynntar í júnímánuði. Fasteignagjöld eru áætluð í álagningarkerfi fasteignagjalda sem er á vegum Þjóðskrár Íslands. Skatthlutföll haldast óbreytt milli árana 2020 og 2021.

	2021	2020	2019	2018	2017
Fasteignaskattur A	0,35%	0,35%	0,35%	0,375%	0,39%
Lóðarleiga	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%
Vatnsgjald	0,23%	0,23%	0,23%	0,23%	0,23%
Holræsgjald	0,25%	0,25%	0,25%	0,25%	0,25%
Sorggjald þéttbýli	45.400	45.400	44.327	43.162	44.315

Þróun skatthlutfalla fasteignagjalda 2017-2021

Á síðustu 5 árum hefur fasteignamat Rangárþings eystra hækkað samtals um 57%. Fasteignamat Þjóðskrár Íslands fyrir 2021 var birt 31. maí 2020 og er fasteigna- og landmat 2021 40.120 m.kr. Fasteignamat fyrir árið 2020 var 38.979 m.kr og því hækkar fasteignamat fyrir árið 2021 um 2,9% milli ára. Ljóst er að töluvert hefur dregið úr hækkun fasteignamats sl. 2 ár.

Fasteignaskattur

Samkvæmt fjárhagsáætlun er lagt til að fasteignaskattur á íbúðarhúsnæði og atvinnuhúsnæði haldist óbreyttur á milli ára. Áætlað er þó að tekjur af fasteignaskatti aukist lítillega vegna hækkunar fasteignamats.

Vatnskattur og holræsagjald

Vatnsskattur og holræsagjald haldast óbreytt á milli ára.

Sorpgjöld

Sorphirðugjald fyrir grunneiningu ílát er kr. 23.700 og inniheldur 240 l blátunnu, 240 l grátunnu, 240 l græntunnu og brúnt ílát í tunnu fyrir lífrænan úrgang. Sorpeyðingargjald verður 21.700 kr. Sú nýbreytni kemur fram í gjaldskrá sorphirðu að hægt verður að fá fleiri og/eða stærri ílát undir sorp og er rukkað sérstaklega fyrir þau. Er þetta fyrsta skrefið í átt að því að rukka íbúa um sorphirðugjöld eftir umfangi og tegund sorps.

Lóðarleiga

Lóðarleiga hækkar ekki á milli ára.

JÖFNUNARSJÓÐUR

Samkvæmt lögum nr. 4/1195 um tekjustofna sveitarfélaga er sjóðurinn einn þriggja meginstoða sveitarfélaga. Hann er því ekki síður en útsvar og fasteignaskattur mikilvægur þáttur í fjármögnun sveitarsjóðs. Hlutverk Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga er að jafna mismunandi útgjaldabörf og skatttekjur sveitarfélaga með framlögum úr sjóðnum á grundvelli ákvæða laga, reglugerða og vinnureglna sem settar eru um starfsemi sjóðsins. Þá greiðir sjóðurinn framlög til samtaka sveitarfélaga, stofnana þeirra og annarra aðila í samræmi við ákvæði laga.

Framlög til sveitarfélagsins skiptast í fjóra flokka; sérstök framlög (s.s. vegna sameiningar sveitarfélaga eða fjárhagserfiðleika), jöfnunarframlög (skiptist í tekjujöfnunarframlag og útgjaldajöfnunarframlag), jöfnunarframlag vegna reksturs grunnskóla og jöfnunarframlag vegna þjónustu við fatlaða. Tekjujöfnunarframlagi er ætlað að jafna tekjur sveitarfélaga, s.s. vegna fasteignagjalda en útgjalda-jöfnunarframlagi er ætlað að mæta mismunandi útgjöldum sveitarfélaga á grundvelli stærðarhagkvæmni og tekna þeirra, að teknu tilliti til þeirra þátta sem áhrif hafa á útgjöld, svo sem íbúafjölda, fjarlægða innan sveitarfélaga, skólaaksturs úr dreifbýli o.fl.

Mikil lækkun var á greiðslum frá jöfnunarsjóð árið 2020 frá upphaflegri áætlun, vegna efnahagslegra afleiðinga af völdum COVID-19. Upphafleg áætlun gerði ráð fyrir tæplega 430 m.kr heildarframlögun 2020 en en útlit er fyrir að framlög ársins 2030 verði um 360 m.kr og er ljóst að þetta hefur veruleg áhrif á fjárhags sveitarfélagsins.

Í áætlun Jöfnunarsjóðs fyrir árið 2021 er þessum lækkunum mætt og gert er ráð fyrir að greiðslur frá jöfnunarsjóð verði ekki langt frá því sem þær voru árið 2019. Þannig er fasteignaskattsframlag áætlað um 79 m.kr., útgjalda-jöfnunarframlag 249 m.kr. og grunnskólaframlag um 93,6 m.kr., eins og sjá má nánar í töflu 4.

	2021 áætlun	2020 áætlun	2019	2018	2017
Fasteignaskattsframlag	78.948.250	77.380.432	90.665.107	83.888.565	71.179.201
Útgjalda-jöfnunarframlag	249.656.535	207.110.816	253.131.694	240.504.143	236.758.814
Grunnskólaframlag	93.605.455	68.760.039	89.180.754	94.650.457	90.177.872
Framlag v. sérþarfa nem.	4.260.000	4.200.000	4.200.000	10.700.000	10.700.000
Framlag v. Nýbúafraeðslu	3.750.000	3.900.000	3.380.000	2.730.000	2.600.002
Samtals	430.220.240	361.351.287	440.557.555	432.473.165	411.415.889
	19,1%	-18,0%	1,9%	5,1%	

Tafla 4. Þróun greiðslna úr Jöfnunarsjóði árin 2017-2021

LAUN

Laun eru langstærsti einstaki kostnaðarliður sveitarfélagsins. Gengið var frá kjarasamningum við alla starfsmenn sveitarfélagsins árið 2020 og er gert ráð fyrir 5,6% almennum launahækkunum á árinu 2021. Áætlað er að heildar launagreiðslur til starfsmanna verði 1.062 milljónir króna á árinu 2021. Það fara því um 58% af heildartekjum A hluta í launagreiðslur starfsmanna sveitarfélagsins.

ALMENNAR FORSENDUR OG GJALDSKRÁR

Í áætlun 2021 er gert ráð fyrir að fjöldi íbúa í Rangárbings eystra haldist óbreyttur milli ára. Samkvæmt þjóðhagsspá að vetri sem gefin var út 10. október 2020 er áætlað að verðbólga ársins 2021 verði um 2,8% og var miðað við þá spá við útreikninga skulda og afborgana. Miðað var við að almennar hækkningar á vöru og þjónustukaupum yrðu 2,7% og almennar gjaldskrárhækkningar sveitarfélagsins eru hækkaðar um 2,7%.

FJÁRFESTINGAR

Þrátt fyrir miklar efnahagslegar þrengingar og niðurskurð telur sveitarstjórn gríðarlega mikilvægt að leggja aukið fjármagn í framkvæmdir og fjárfestingar. Lagt var upp með að velja framkvæmdir sem eru sem mest atvinnuskapandi fyrir nærsamfélagið og fjármunum því dreift á töluverðan fjölda minni verkefna. Stærsta einstaka verkefnið er upphaf að byggingu nýs leikskóla. Gert er ráð fyrir 65.000.000 kr í hönnunarkostnað og gerð útboðsganga. Í þriggja ára áætlun er síðan gert ráð fyrir samtals 880.000.000 kr í byggingu leikskóla. Gert er ráð fyrir áframhaldandi gatnagerð, gerð göngustíga í Hallgerðartúni og auka hjólreiðastíga. Árið 2020 hófst endurgerð á búningsaðstöðu í sundlaug og mun þeim framkvæmdum ljúka snemma á árinu 2021. Vegna tafa við framkvæmdir náðist ekki að nýta allt fjármagnið sem áætlað hafði verið í verkið 2020 og því voru 25.000.000 kr færðar af 2020 yfir á 2021.

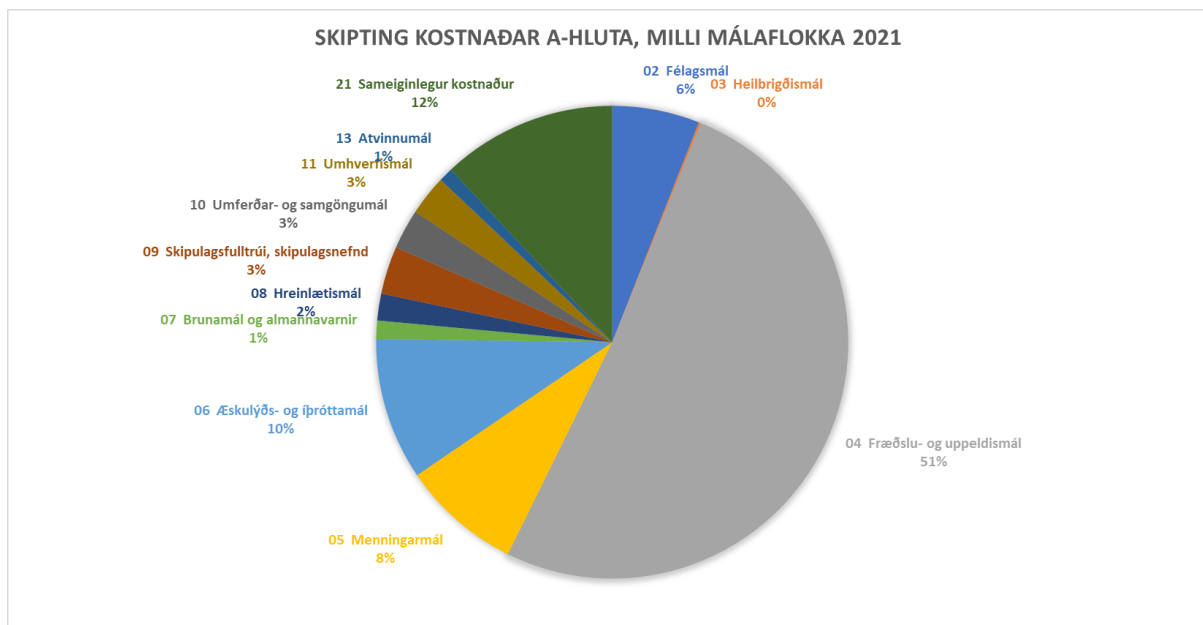
Áætlunin í heild gerir ráð fyrir fjárfestingum að heildarupphæð 206.500.000 kr árið 2021 og má sá nánari skiptinu í töflunni hér að neðan.

Framkvæmdaáætlun 2021	Málaflokkur	Áætluð upphæð	Framlag ríkis	Samtals upphæð
Gatnagerð	32	57.000.000	0	57.000.000
Hvolsskóli	4	3.000.000	0	3.000.000
Leikskóli	4	65.000.000	0	65.000.000
Tónlistarskóli	4	3.500.000	0	3.500.000
Félagsheimili	5	4.000.000	0	4.000.000
Íþróttamannvirki	6	27.000.000	0	27.000.000
Göngu- og hjólastígar, lýsing	10	20.000.000	0	20.000.000
Leiktæki, opin svæði	11	1.000.000	0	1.000.000
Ferðamannastaðir	11	5.000.000	0	5.000.000
Austurvegur 4	21	3.000.000	0	3.000.000
Þjónustumiðstöð-tækjakaup	34	3.000.000	0	3.000.000
Fráveita, framkvæmdir	62	6.000.000	0	6.000.000
Vatnsveita, framkvæmdir	44	5.000.000	0	5.000.000
Tjaldstæði	13	4.000.000	0	4.000.000
Samtals fjárfestingar		206.500.000	0	206.500.000

LÁNTÖKUR

Gert er ráð fyrir lántöku að upphæð 110.000.000 kr á árinu 2021, til að mæta kostnaði við fjárfestingar. Gert er ráð fyrir að lán verði tekið til 13 ára hjá Lánasjóði Sveitarfélaga. Notast verður við eigið fé til að fjármagna annan hluta af fjárfestingar ársins.

REKSTUR MÁLAFLOKKA

02 FÉLAGSMÁL

Félagsþjónusta sveitarfélagsins er rekin í byggðasamlagi með sveitarfélögum í Rangárvalla- og Skaftafellssýslu. Fjárheimildir til byggðasamlagsins aukast ekki milli ára.

Almennt er talið að fjöldi þeirra sem þiggur fjárhagsaðstoð sveitarfélaga á landinu muni fjölga töluvert á árinu 2021. Nú þegar hefur einstaklingum sem þiggja fjárhagsaðstoð hjá Rangárþingi eystra fjölgað og því er gert ráð fyrir að fjárhagsaðstoð hækki um 45% milli ára.

Málefni fatlaðra eru rekin í Bergrisanum byggðasamlag sem rekið er með öllum sveitarfélögum á Suðurlandi. Fjárframlög til Bergrisans hækkuðu mikið árið 2020 en ríkið hefur sett inn aukaframlag í málaflokkinn vegna ársins 2021 og því munu framlög til Bergrisans ekki hækka milli ára.

Í áætlun 2021 er gerð ráð fyrir nýjum Viss vinnustað, sem opna mun í upphafi árs 2021. Kostnaður við rekstur vinnustaðarins er áætlaður um 12.000.000 en framlög til vinnustaðarins eru að mestu endurgreidd af Bergrisanum.

03 HEILBRIGÐISMÁL

Heilbrigðiseftirlit Suðurlands sér um málaflokkinn en fjárheimildir til málaflokksins hækka um 2,6% milli ára. Sveitarfélagið verður áfram þátttakandi í sérstöku hreinsunarátaki Heilbrigðiseftirlits Suðurlands.

04 FRÆÐSLU- OG UPPELDISMÁL

Fræðslu- og uppeldismál er langstærsti einstaki málaflokkur sveitarfélagsins en 51% útgjalda sveitarfélagsins fara beint í málaflokkinn. Lagt var upp með að gæta aðhalds í rekstri málaflokksins í heild og breytist fjárheimildi til málaflokksins í heild því nánast ekkert, en samtals eru þær rétt um milljarður króna.

05 MENNINGARMÁL

Heildar fjárheimildir til menningarmála hækka milli ára, en hækkun til málaflokksins nemur tæplega 4,3%. Vegur þar þyngst kostnaður við rekstur félagsheimila sveitarfélagsins og áætlaður kostnaður vegna Njálurefils. Menningarsjóður sveitarfélagsins sem stofnaður var á síðasta ári, er festur í sessi og fær til úthlutunar 2.000.000 króna og er gert ráð fyrir úthlutun úr sjóðnum tvisvar sinnum á ári. Framlög til Héraðsbókasafns Rangæinga lækka verulega á árinu, þar sem ekki er gert ráð fyrir nýjum styrkveitingum til þess á árinu 2021.

06 ÆSKULÝÐS- OG ÍÞÓRTTAMÁL

Fjárheimildir til æskulýðs- og íþórttamála standa nánast í stað milli ára. Áfram er lögð áhersla á málefni ungra íbúa í samfélaginu, með ungmennaráði og styrkjum til íþróttafélaga. Auk þess sem áhersla er á almenna lýðheilsu en sveitarfélagið mun halda áfram að vinna að því að gera Rangárþing eystra að heilsueflandi samfélagi.

07 BRUNAMÁL OG ALMANNAVARNIR

Fjárheimildir til Brunavarna lækka mikið milli ára eða um tæpar átta milljónir. Skýrist það af því að verulegur afgangur verður af rekstri Brunavarna árið 2020, sem mun ganga upp í rekstur ársins 2021. Kostnaður 2020 lækkaði mikið vegna mjög lítills launakostnaðar. Fá útköll hafa verið á árinu auk þess sem ekki hefur verið hægt að halda úti æfingum vegna samkomu takmarkanna.

08 HREINLÆTISMÁL

Fjárheimildir til málaflokksins hækka úr 23 milljónum í 37 milljónir og er um að ræða mjög miklar hækkanir milli ára, á sama tíma og tekjur af sorphirðu hækka lítið. Miklar hækkanir hafa orðið á kostnaði við sorphirðu og þá sérstaklega við urðun sorps. Kostnaður við urðun á óflokkuðu sorpi hefur hækkað gríðarlega, úr rétt um 10 krónur á kíló í rúmlega 40 krónur á kíló. Enn er mikil óvissa á Suðurlandi um urðun óflokkaðs sorps, en Sorpstöð Rangárvallasýslu og Sorpstöð Suðurlands vinna hörðum höndum að því að ná góðum samningum fyrir hönd sveitarfélaganna á Suðurlandi.

09 SKIPULAGSFULLTRÚI

Fjárheimildir til Skipulagsfulltrúa hækka um 6,6% milli ára. Kemur hækkin til vegna endurskipulagningar á starfsemi skipulagsfulltrúa og er gert ráð fyrir aukum stafsmanakostnaði, enda hefur embættið verið undirmannað um langt skeið.

10 UMFERÐAR- OG SAMGÖNGUMÁL

Fjárheimildir til málaflokksins hækka töluvert, helstu breytingar eru hækkin á innri leigu gatnakerfis vegna aukinna fjárfestinga í gatnagerð á síðasta ári og því næsta, auk þess sem áætlun um snjómokstur hefur verið hækkuð en snjómokstur hefur farið fram á fjárhagsáætlun á sl. árum.

11 UMHVERFISMÁL

Fáheimildir til umhverfismála lækka milli ára. Munar þar mestu um að farið var í sérstakt átak á árinu 2020 í uppbygginu og hreinsun á opnum svæðum og skógræktarsvæðum, aðstaða í Tunguskógi löguð mikið en ekki er gert ráð fyrir öðru slíku átaki á árinu 2021.

13 ATVINNUMÁL

Framlög til atvinnumála standa nánast í stað milli ára.

21 SAMEIGINLEGUR KOSTNAÐUR

Gert er ráð fyrir lækkun sameiginlegs kostnaðar, skorðið er niður í nær öllum þáttum sem falla undir sameiginlegan kostnað. Dregið úr keyptri þjónustu ráðgjafa, kostnað við móttöku gesta og starfsmannakostnað svo fátt eitt sé nefnt.

LOKAORÐ

Almennt mun aðhalds gætt í rekstri sveitarfélagsins. Mikil óvissa er um efnahag landsins og ekki enn ljóst hvenær viðsnúnings er að vænta. Þó hafa borist jákvæðar fréttir af komu bóluafnis á síðustu vikum og vekur það von um að viðsnúningur geti hafist á síðari hluta næsta árs.